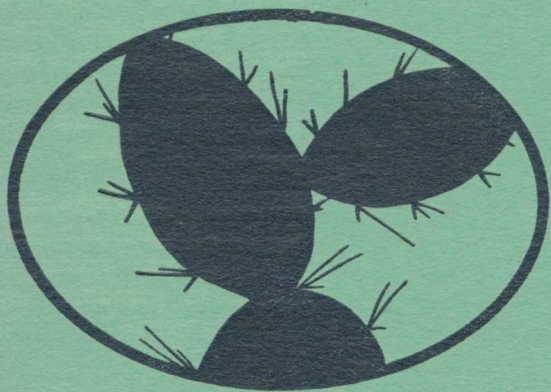

SUCCULENTA

Nederlands-Belgische Vereniging
van Liefhebbers van Cactussen
en andere Vetplanten

1957

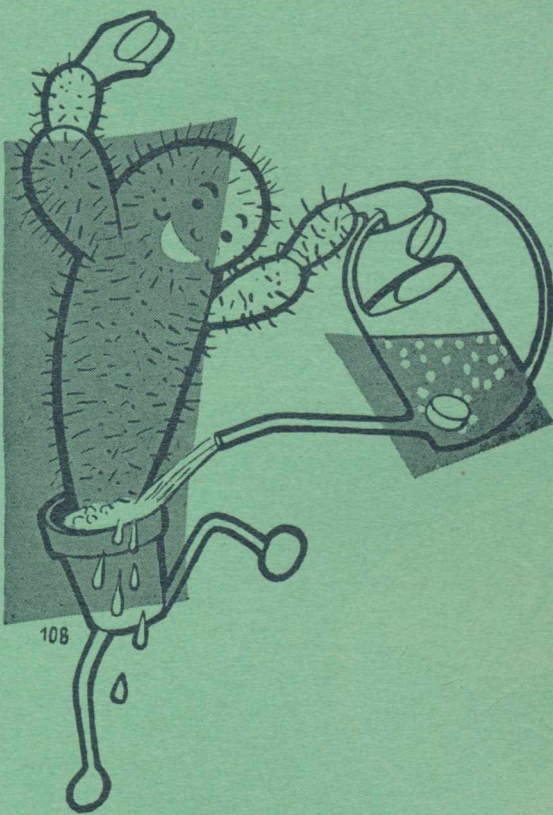
No. 9

Voorzitter: A. F. H. BUINING, Hamersveld (Utrecht).

Secretaresse: Mevrouw J. GRULLEMANS-VAN BERGHEM,
Hereweg 19, Lisse.

Penningmeester: G. D. DUURSMA, „Vijversburg”, Rijperkerk (Fr.)
Postrekening no. 833550.

Redacteur: H. VAN DER VELDE, Hofwijckstraat 17, Den Haag.

Etisso

CACTUS- mesttabletten

MOOIE, GEZONDE CACTUSSEN

kunnen wij in Europa
alleen dan hebben, wan-
neer wij de planten in een
geschikte vorm de voe-
dingsstoffen uit hun ge-
boortegrond geven.

ETISSO, samengestelde
CACTUS - mesttabletten
bevatten deze voedings-
stoffen in praktische en
reukloze vorm.

Het

Etisso

mest-KEGELTJE

dat sporenelementen bevat,
is een natuurlijk en krachtig
werkzaam bemestingsmiddel
voor bloemen en planten. De
bijzondere samenstelling bevor-
dert vooral de knop- en bloem-
vorming. Buitengewoon een-
voudig en hygiënisch in het
gebruik!

Verkoop voor Nederland:

C. DE MOOY & ZOON - Rotterdam - Lombardkade 21 - Telef. 113350.

Chemische Fabrik DR. BURCHARD & CIE — Köln-Zollstock — Duitsland.

Nederlands-Belgische Vereniging van Liefhebbers
van Cactussen en andere Vetplanten

SUCCULENTA

VERSCHIJNT MAANDELIJKS

Redacteur: H. v. d. VELDE, Hofwijckstraat 17, Den Haag – Medewerkers: Dr. H. W. DE BOER, Haren (Gron.) – Dr. B. K. BOOM, Wageningen – A. F. H. BUINING, Hamersveld – J. A. JANSE, Bennebroek – Mej. J. J. E. v. d. THOORN, Apeldoorn – A. J. A. UITEWAAL, Amsterdam, e.a.

Haworthia uitewaaliana Poelln. en Haworthia marginata (Lam.) Stearn

door A. J. A. UITEWAAL, lid I.O.S.

Haworthia uitewaaliana werd voor het eerst beschreven en afgebeeld door Dr. Karl von Poellnitz in „Cactussen en Vetplanten” 1939, pp. 115-116. De plant was gevonden in Zuid-Afrika, 30 mijl ten Oosten van Riversdale, door F. A. Fouche en werd door Triebner aan von Poellnitz toegezonden en door deze aan de botanische tuin van Berlijn-Dahlem gestuurd. Of ze daar nog „ongedeerd” aanwezig is?

Vanzelfsprekend heb ik altijd gehoopt een naar mij genoemde plant eens in levende lijve te zien en in mijn verzameling te bezitten. Bij een zending planten, die ik dank aan de vriendelijkheid van dr. Herre, had ik het geluk een plant aan te treffen, die aan de beschrijving van *Haworthia uitewaaliana* volkomen voldoet. Reeds vóór de publicatie van de naar mij genoemde plant, von Poellnitz had mij namelijk een foto van de plant toe-

Links: *Haworthia marginata* (Lam.) Stearn; rechts: *Haw. uitewaaliana* Poelln. (×0.6)

foto: Uitewaal.

gestuurd, twijfelde ik of men hier wel met een goed te onderscheiden soort te doen had. Hoewel deze twijfel nu vrijwel aan zekerheid grenst, kan ik er niet toe besluiten deze zogenaamde soort definitief tot variëteit of vorm te degraderen, omdat daarvoor een nauwgezette veldstudie noodzakelijk is.

In 1954 ontving ik van de heer Herre een aantal *Haworthia*'s waaronder verschillende onder de naam *Haworthia marginata*, die het jaar daarvoor op een speciale *Haworthia*verzameltocht waren bijeengebracht. Deze tocht, waaraan behalve de heer Herre nog twee andere succulentverzamelaars, nl. Dr. J. Lückhoff en de heer C. Beukman, deelnamen, is in het Zwitserse „Sukkulentenkunde” V (1954), pp. 56-58 vrij uitvoerig beschreven. Een mooie groep *Haw. marginata* werd bij dit artikel afgebeeld. De op deze tocht verzamelde planten, die ik onder de naam *Haworthia marginata* ontving, kwamen van de volgende standplaatsen:

Nr. 28 : Riversdale; langs Nasionale Pad.

Nr. 14a : Bredasdorp; farm Patrijskraal (de mooiste! in kalk!) C. Beukman.

Nr. 7950 : Drew, nabij Worcester. C. Beukman.

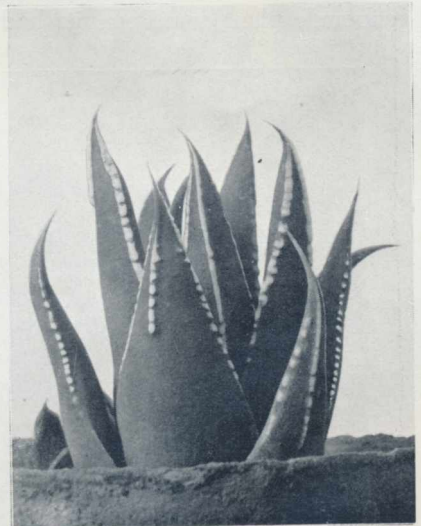
Zonder nummer: Heidelberg; plaas Morgenster. H. Herre.

De planten uit Riversdale en Heidelberg heb ik gelukkig in het leven kunnen houden, enkele andere, waaronder „de mooiste”, ongetwijfeld omdat deze met een opvallende mooie witte, perkamentachtige laag bedekt was, heb ik helaas verloren.

Ik wil er even aan herinneren, dat *Haworthia marginata* vroeger meestal de naam *Haw. albicans* Haw. droeg (albicans = witachtig), welke naam evenwel later om prioriteitsredenen ongeldig bleek te zijn. De naam *Haw. marginata* (marginata = gerand) is beter, omdat de bladen van planten van deze groep alle meer of minder opvallend gerand zijn, doch niet alle opvallend witachtig of wit van kleur zijn.

Van de planten uit Riversdale is een exemplaar een zuivere *Haw. marginata*, deze heeft dus gladde, witachtige, als met een perkamentachtig laagje bedekte bladen die van witachtige, enigszins verdikte randen en kiel zijn voorzien; de plant heeft geen tuberkels. Een soortgelijke plant hebben wij al eens afgebeeld in *Succulenta* 1938, p. 141. Een andere plant van dezelfde vindplaats is eveneens witachtig, doch zowel de bovenzijde als de onderzijde der bladen vertonen vrij veel, weinig verheven, tamelijk witte tuberkels, terwijl de bladranden plaatselijk, doch nooit nabij de bladtop, in tuberkels zijn opgelost.

Twee van de planten, verzameld

Haworthia utewaaliana Poelln.

foto: Dr. v. Poellnitz.

op de plaats Morgenster, nabij Heidelberg, vindt u bij dit artikel afgebeeld. De ene plant heeft geheel gladde bladen, die lichtgroen van kleur zijn, ze zijn, vooral duidelijk nabij de bladtoppen en kiel, iets donkerder groen gerand en gekield. De andere plant van deze zelfde vindplaats heeft een iets donkerder groene tint en de opvallende witte tuberkels bevinden zich bijna uitsluitend aan de randen en aan de kiel van de bladen, slechts hier en daar komen verstrooid, ook nog heel enkele tuberkels voor op de boven- of onderzijde van sommige bladeren. De eerstgenoemde plant komt vrijwel overeen met de beschrijving van *Haw. marginata* var. *virescens* (Haw.) Uitew., de variëteitsnaam *virescens* betekent groenachtig. Om volkomen daaraan te beantwoorden zouden alleen de bladen van een langere spits moeten zijn voorzien. De beparelde plant op onze afbeelding komt vrijwel overeen met de beschrijving van *Haw. uitewaaliana*, de enkele tuberkeltjes, die hier en daar soms op de boven of onderzijde van de bladen voorkomen doen, gezien de variabiliteit van de planten van deze groep, aan de juistheid van de benaming geen afbreuk. Een foto, door Dr. v. Poellnitz gemaakt van het door hem beschreven type-exemplaar van *Haw. uitewaaliana*, vindt u bij dit artikel gereproduceerd.

Het feit, dat van de hier nader besproken planten van de vindplaatsen Riversdale en Heidelberg exemplaren met witachtige of met groenachtige bladen gevonden worden, waarvan op hun beurt zowel beparelde als onbeparelde vormen bijeengroeien, wijst er reeds op, dat *Haw. marginata* een variabele soort is. Van de plaats Morgenster ontvingen wij zelfs een vrij sterk getuberkelde vorm, die ongeveer het midden houdt tussen *Haworthia marginata* en *Haw. margaritifera*. Het is dan ook zeer wel denkbaar, dat deze beide soorten door tal van overgangsvormen verbonden zijn. Dat de variabiliteit van vele, zo niet de meeste soorten van het geslacht *Haworthia* „überhaupt” groot is, moge ook blijken uit het volgende, dat ik aanhaal uit een schrijven van de heer Herre:

„Die *Haw. marginata* met en zonder parels groei deurmekaar op die plaas Morgenster van mnr de Villiers. U kan dus sien, hoe dit met hierdie geslag in die veld gaan! Almal is moeilijk! Op elk plek is daar 'n verskil teenoor andere plekke, wat ek self kon sien toe ek met mnr Smith op pad was en hij het ook nooit versuim om dit voor mij te wijs.”

Als korte cultuuraanwijzing zou het volgende kunnen dienen, dat ik eveneens uit dat schrijven aanhaal: „...hier die plante wil meer son en droogte hê, as die gewone *Haworthia*-soorte, anders gaan dit nie goed met hulle nie.” Van een cultuuraanwijzing waar wij geheel mee instemmen, van *Haw. margaritifera* en variëteiten kan hetzelfde gezegd worden.

In zijn oorspronkelijke publicatie in *Cact. en Vetpl.* merkt v. Poellnitz op, dat hij eerst meende dat *Haw. uitewaaliana* het beste in de sectie *Albicantes* kon worden ondergebracht, omdat ze inderdaad een zekere overeenkomst met *Haw. marginata* vertoont. De groene bladkleur, veroorzaakt door het gemis van een opvallende perkamentachtige waslaag, was aanleiding haar onder te brengen in de sectie *Margaritiferae*, waar deze soort dus vanwege de niet of weinig beparelde bladkanten een bijzondere plaats zou innemen. Wij zijn evenwel een andere mening toegedaan. De sectienaam *Albicantes* is misleidend, omdat daarbij ook groene of groenachtige planten behoren, zoals *H. marginata* var. *virescens*.

Met instemming van de heer J. R. Brown, een bekend *Haworthi*akenner

uit Californië, verander ik dan ook de naam van deze sectie in een meer toepasselijke, nl.: sectio *Marginatae Uitew. nom. nov.*; syn. sectio *Albicantes* Haw. Gezien de vele overgangsvormen tussen *Haw. marginata* en *Haw. margaritifera* kan het voorkomen, dat het moeilijk valt te beoordelen en het een kwestie van persoonlijk inzicht kan zijn in welke sectie een plant geplaatst moet worden, die ongeveer het midden houdt tussen deze beide soorten. Bij ons bestaat er evenwel geen twijfel aan, dat *Haw. uitewaaliana* in de sectie *Marginatae* dient te worden ondergebracht.

Raadgevingen voor de maand september

Deze maand mogen wij misschien nog wat hoop koesteren op enkele dagen van zonnenschijn, toch moeten we rekening houden, wat de watergift aan de cactussen en andere vetplanten betreft, met de weersgesteldheid, in het bijzonder de temperatuur, die na augustus geleidelijk aan begint te dalen, en ook met het stijgende vochtgehalte van de lucht. Van deze maand af beginnen we onze planten voor te bereiden op hun winterperiode, zgn. af te harden.

De in de volle grond in pot staande vetplanten mogen nog volop genieten van de buitenlucht. Wel verdient het aanbeveling ze iets hoger te plaatsen, zodat ze nog met een kwart gedeelte van de pothoogte in de grond komen te staan, dit om te voorkomen dat bij een langdurige regenval het wortelgestel niet zolang als voorheen, met de grond in contact blijft. Nog kunnen we deze maand een droge periode doormaken, doch gieten moeten we de buitenstaande planten nu niet meer doen. De maand september kenmerkt zich immers door frisse nachten en de daarmee gepaard gaande dauwvorming geeft voldoende vocht aan de planten om eventueel te weerstaan aan de warmte van overdag.

Cactusliefhebbers, bereid van nu af uwe planten voor op hun rustperiode. Hiertoe verminderen we het water geven geleidelijk aan en geven hun zoveel mogelijk lucht. Zichtbare groei, stekvorming is nu niet meer noodzakelijk, doch onze cactussen dienen nu te worden afgehard om goed door de winter te komen. Derhalve wordt deze maand opgehouden met het gieten „over de kop” en vooral de behaarde en met wol bedekte soorten vragen in dit opzicht onze aandacht.

Elke cactus dient afzonderlijk te worden nagegaan wanneer we met de gieter in onze verzameling rondgaan. Planten, waarvan de aarde nog vochtig genoeg aanvoeld, behoeven dus geen water. Bedenk dat de nachten in september koel kunnen zijn en vanzelfsprekend de vochtverdamping in grote mate vermindert tegenover vorige maanden; vandaar dat het voorkomt dat potten door éénmaal begoten te zijn méér dan een week vochtig kunnen blijven. Wortelhalsrotting zou dan ook niet uitblijven bij meerdere begietingen. Denk hier aan het doelmatige product Captan.

Voor de planten welke op de vensterbank vertoeven zal het meestal voldoende zijn om éénmaal in de week te gieten. Bij voorkeur geven we van nu af 's voormiddags het nodige water. Vooral dag en nacht het raam van serre of broeibak op „lucht” zetten, want te broeierige lucht zou eveneens aanleiding kunnen geven tot rotting. De liefhebbers met kamercultuur vergeten deze stelregel evenmin en dagelijks goed luchten zal de planten zeer ten goede komen om de rustperiode in te gaan.

Het komt vaak voor dat zich boven op de aarde van de in pot staande planten een groene moslaag vormt, welke de goede luchttoevoer tot de wortels verhindert. Deze laag wordt voorzichtig met een houtje losgemaakt en vervangen door wat verse aarde er zorg voor dragende dat de plant zelf niet los komt. De bekende kerstcactus *Epiphyllum truncatum* is *Zygocactus truncatus*, geven we zijn winterplaatsje op een zonnige, m.a.w. zeer lichte plaats en vermijden, met het oog op knopvorming, de plant te draaien. We houden deze cactus wat aan de droge kant, doch niet poederdroog, om de watergift tegen de bloeitijd, gewoonlijk einde december begin januari, weer wat te vermeerderen om de bloemen goed te laten doorkomen.

Daar bloemknoppen zich bijna uitsluitend aan volgroeide leden vormen, mag men wel, om de knopvorming te verhogen, de jonge, onvolgroeide geledingen afsnijden, doch niet afscheuren. De kerstcactus verlangt evenals de andere bladactussen, in de winter een temperatuur van ongeveer 15 graden C.

A. WILBOORTS, d.d. Voorz. afd. Cactusweelde.
Diksmuidelaan 296 — Berchem — Antwerpen.

Notocactus K. Sch.

door A. F. H. BUINING, lid I. O. S.

II.

In Uruguay, dept. Rivera, Cerro Galgo, in spleten van rode zandsteen, groeit *Notocactus herteri*; in tegenstelling met de meeste *Notocactus*en, die van geel tot goudgeel bloeien, tooit deze plant zich met violetachtig rode bloemen.

foto: Kreuzinger.

Notocactus müller-melchersii Fric ex Beckbg et Knuth in Kaktus ABC 1936, p. 415. Bolvormig tot kort cilindrisch; 21 ribben; areolen in de top witwollig; 18-20 randdorens, tot 8 mm lang, glashelder tot barnsteenkleurig; 2 soms 3 middendorens, tot 5 mm lang, rood tot bruinrood; bloem glanzend zilverachtig geel; stempels violetachtig rose. Zie in Succulenta 1956, p.p. 43/45 de uitvoerige beschrijving.

Er komen ook vormen van deze plant voor die donkerder bedoord zijn en met langere middendorens. De wollige areolen in de top zijn dan ook donkerder van kleur.

De vorm die Werdermann in „Blühende Kakteen und andere Sukku-

Notocactus müller melchersii

lente Pflanzen”, map 38, nr. 152 beschrijft is door de zeer zware en lange middendoren beter te noemen „variëteit longispina”, teneinde verwarring met de oorspronkelijke soort te voorkomen. Hieruit blijkt echter dat ook deze soort sterk variabel is.

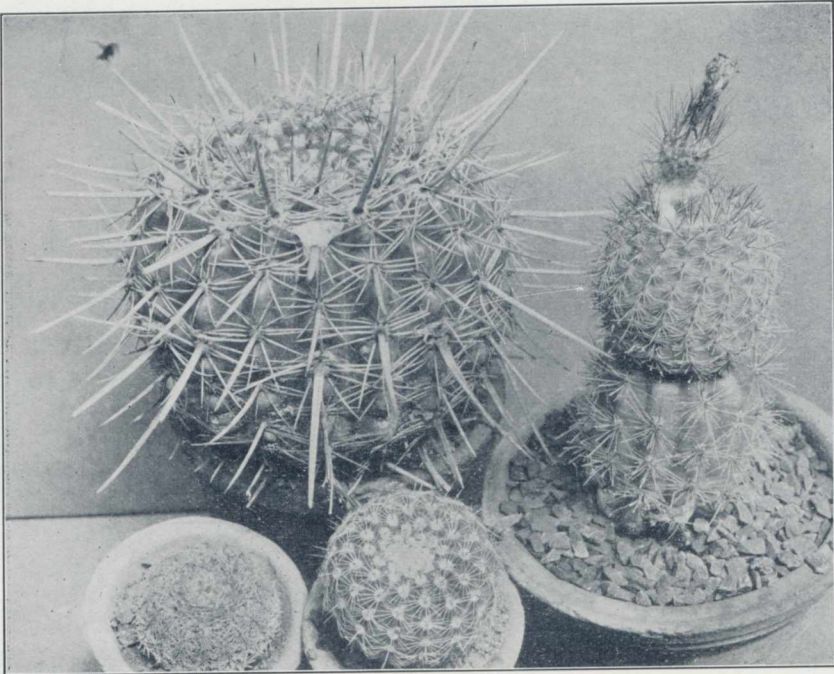
Notocactus müller-melchersii var. *gracilispinus* Krainz in Kakteenkunde 1942, p.p. 33/35. Onderscheidt zich slechts door iets sierlijker groei en de fijnere bedoorning.

Notocactus müller-mölleri Fric nom. nud. Omtrent deze plant zijn allerlei wonderlijke verhalen in omloop. Met de vorige soort en variëteit heeft zij weinig gemeen, zodat de verklaring van Krainz, dat zij identiek zou zijn aan zijn variëteit *gracilispinus* op een foutieve inlichting moet berusten. In Succulenta 1956, p. 43 publiceerden wij een foto van de originele

importplant van Fric. Deze foto is destijds gemaakt door Ir. Kreuzinger.

Tijdens ons 10 daags bezoek bij Fric in 1937 gaf hij ons een stek van deze originele plant. Deze stek ontwikkelde zich tot een grote plant. Zaailingen vertonen dezelfde krachtige middendoren, zij het dat deze nog niet plat is en niet voorzien van de overlangse groef aan de bovenzijde. Haar aantal ribben is ± 21 , randdorens ± 14 en 1 zeer krachtige uitstaande middendoren.

Tot de dusverre niet beschreven planten van Fric hoort ook nog *brasilensis*. Zij heeft ± 19 ribben, ± 12 randdorens en 2 middendorens, waar-

Notocactus müller mölleri Fric. Men lette op de zeer krachtige middendoorn die aan de bovenzijde duidelijk een spleet vertoont. Op de voorgrond staat de originele door Fric geïmporteerde *Notocactus müller melchersii*; rechts daarvan een zaailing van deze plant. Geheel rechts een *Frailea gracillima*.

foto: K. G. Kreuzinger

van een krachtiger naar beneden gericht is. De huid van de plant is opvallend donkergroen.

Tot dusverre is afgezien van een officiële beschrijving van de twee genoemde planten en ook ditmaal lijkt het beter hiermede te wachten.

Notocactus rutilans Daen. et Krainz in Sukkulantenkunde II, augustus 1948, p.p. 19/20: 18-24 ribben; ronde, in de top witwollige areolen; 14-16 randdorens, 3-5 mm lang, verschillende gekleurd, wit met glanzend bruinrode punt, later geelachtig of grijs wordend; 2 middendorens, de onderste het krachtigst, 5-7 mm lang en glanzend bruinrood; bloem bovenaan rosekarmijnrood, naar de keel geel, de keel zelf geelachtig wit, in totaal een rose indruk gevend; stempels purperkleurig. Naar het oordeel van Müller

Melchers, Taylor Marshall en Vatter is dit een kleurvariëteit van *Notocactus müller-melchersii*. Krainz zegt echter dat uit onderzoeken duidelijk is gebleken, dat het een goede soort is. Zij bloeit zeer rijk, vooral als geënte plant.

- A planten met minder dan 18 ribben
 - B middendorens ± rond SUBMAMMULOSUS
 - BB middendorens plat PAMPEANUS
- AA planten met meer dan 18 ribben
 - B top der planten niet opvallend wollig
 - C planten met meer dan 18 randdorens
 - D duidelijk verschil tussen rand- en middendorens
 - E dorens rood FLORICOMUS VAR. RUBRISPINUS
 - EE dorens lichtbruin FLORICOMUS VAR. VELENOVSKII
 - EEE dorens geel FLORICOMUS VAR. FLAVISPINUS
 - DD nauwelijks verschil tussen rand- en middendorens FLORICOMUS VAR. SPINOSISSIMA
 - CC planten met minder dan 18 randdorens
 - D planten met ±zwakke middendorens MAMMULOSUS
 - DD planten met krachtige middendorens
 - E planten met 1 middendoren MÜLLER-MÖLLERI
 - EE planten met 2 middendorens
 - F planten donkergroen, bloem geel BRASILIENSIS
 - FF planten groen, bloem rose-achtig RUTILANS
 - BB top der planten opvallend wollig
 - C plant lichtgroen, bloem violet rood HERTERI
 - CC plant groen, bloem zilverachtig geel MÜLLER-MELCHERSII

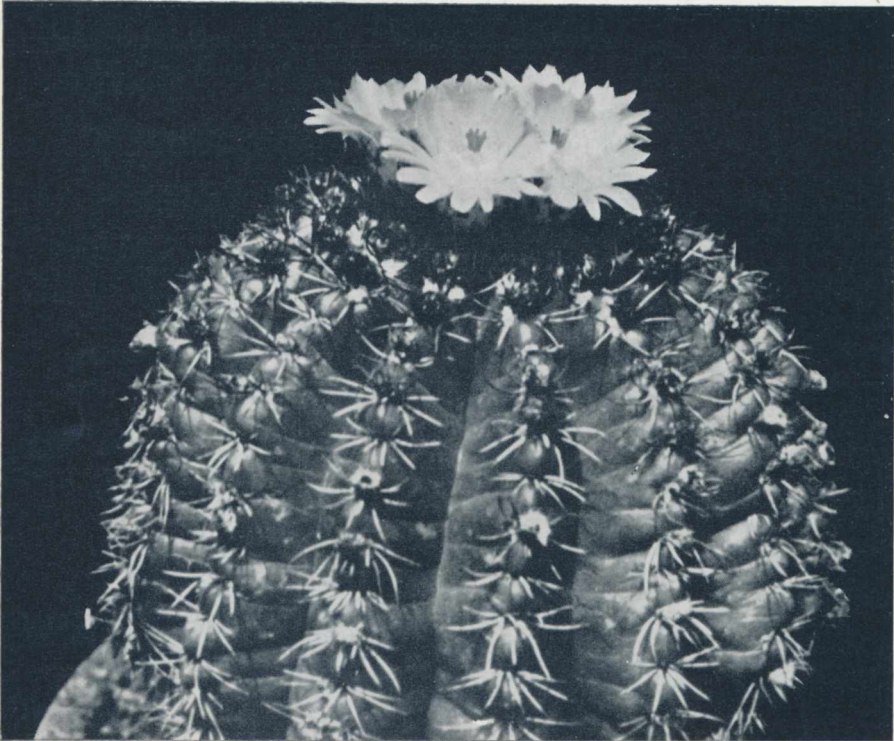
Tot het ondergeslacht *Eunotocactus* behoren:

Echinocactus ottonis Link et Otto in *Abbild. selt. Gew.* 31 t. 16. 1830; *Lehm. in Ind. sem. hort. Hamb.* 16, 1827.

Soms spruitend en zodevormend, tot 12 cm hoog en 11 cm in doorsnede, diep groen; ribben 10-13, stomp, rond, tot 1 cm hoog; areolen rond of iets ellipsvormig, zelden hartvormig, ongeveer 4 mm in doorsnede, bedekt met witte wol; randdorens 10-15, dun, borstelig, geel, min of meer tegen de plant gedrukt; middendorens 3-4, zelden ontbrekend, gebogen, donkerbruin of rood, aan de punt lichter van tint, tot 2 cm lang; bloem 3 cm lang en 4,5 cm breed, bloembladen spatelvormig, stomp, getand met lange spitse punt, glanzend citroengeel; meeldraden lichtgeel, onderaan vaak karmijnrood evenals de keel, helmknopjes licht zwavelgeel; 14 donkerrode stempels; zaad nauwelijks 1 mm groot, mutsvormig, zwart. Groeit in het zuiden van Brazilië, in Uruguay, Paraguay en Argentinië.

Het is een soort met vele variëteiten, die reeds meer dan een eeuw in

de Europese verzamelingen voorkomt. Ongeënt groeit ze uitstekend en na enige jaren vormen zich aan de voet vele spruiten. Ze vraagt een goede voedzame luchtige grond. In het algemeen bloeien de variëteiten rijker dan het type. Doordat ze veelal uit zaad worden voortgekweekt is het zeer moeilijk planten te krijgen, die beantwoorden aan de oorspronkelijke beschrijvingen. In verband met de vele vragen die ons bereikten om deze soort en alle variëteiten te behandelen en zo mogelijk te voorzien van de oorspron-

Votocactus ottonis Link et Otto var. *multiflorus* Fric.

foto: Buining

kelijke typering, willen wij hierna trachten aan deze wensen tegemoet te komen.

Variëteit *brasiliensis* Haage jr., Rud. Meyer in „Monatschrift für Kakteenkunde” 1914, p. 41. Onderscheidt zich van de typeplant door: randdorens 10, geelbruin, meer straalvormig afstaand; middendorens korter en niet zo sterk, gebogen, bruin; spatelvormige bloembladen, die bovenaan meer hartvormig zijn; 11 honinggele stempels.

Variëteit *elegans* Bckbg et Voll in „Arq. do Jard. Bot.” Vol. IX, dec. '49. Onderscheidt zich van de typeplant door: de smalle sierlijke bloembladen.

Variëteit *linkii* Lehm. Ind. sem. 16. 1827. Onderscheidt zich van de typeplant door: korte dunne tegen de plant gedrukte randdorens; iets langere gebogen middendorens; bloem kleiner met stompe bloembladen; stempels 8-10 rood.

Variëteit **longispinus** nom. nud. Onderscheidt zich van de typeplant door de zeer lange middendorens. Een vorm die gekweekt wordt in Amerika o.a. in Johnsons Cactusgardens.

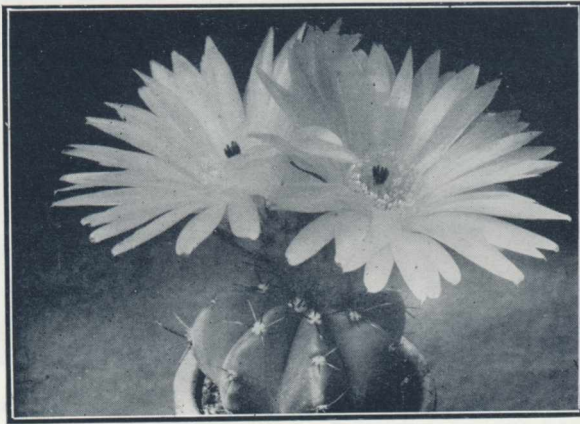
Variëteit **multiflorus** Fric. nov. var. Onderscheidt zich van de typeplant door de 14 scherpe ribben; de korte afstaande dorens, waarbij nauwelijks verschil is tussen de rand- en middendorens; de zeer kleine bloemen, die in een krans rond de top bloeien. Een sterk afwijkende, interessante variëteit.

De latijnse diagnose moge hier volgen:

Recedit a planta typica costis acutis quattuordecim, spinis brevis patentibus, marginalibus fere aequalibus, floribus perparvis, circa cacumen verticillatis.

Type in herbarium rijksuniversiteit te Utrecht.

Variëteit **paraguayensis** Heese in „Gartenwelt” 1905, nr. 9, pag. 266. Onderscheidt zich van de typeplant door de eigenaardige scherpe ribben; de rode stralvormig afstaande rand- en middendorens, die minder in aantal, maar tweemaal zo lang zijn; bloem goudgeel, 5 cm lang en 6 cm breed. Deze vorm bloeit willig en rijk.

Notocactus ottonis var.
schuldtii (Type))
(foto: 1305).

Variëteit **schuldtii** Kreuzgr in Succulenta 1948, p.p. 47/48 met fig. Onderscheidt zich van de typeplant door de 5-8 brede ribben, de tot 10 cm grote bloemen en de geeloranje stempels.

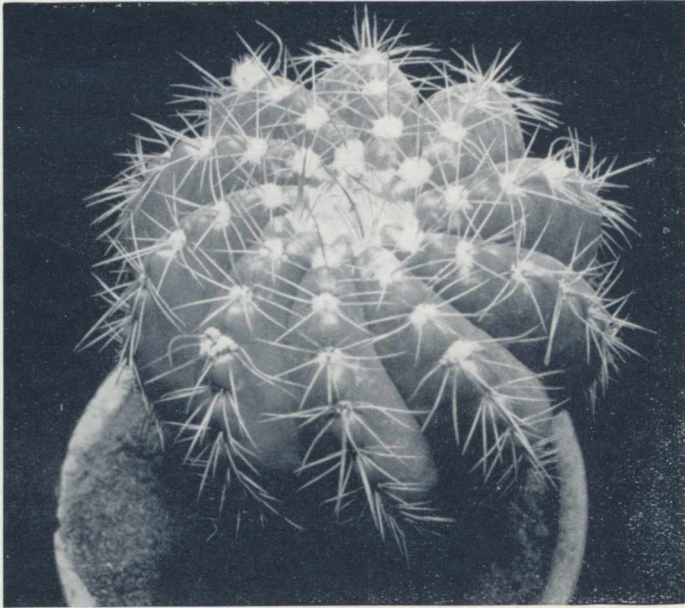
Variëteit **tenuispinus** Lk et Otto in „Verk. 2 Beförd Gartenb.” III. 1828, pag. 421. Onderscheidt zich van de typeplant door de fijnere, meer borstelige, lichtere bedoorning en de tot 3 cm lange roodbruine middendorens.

Variëteit **tortuosus** Lk et Otto in „Icon Pl. Rar.”, 1829, pag. 29. Onderscheidt zich van de typeplant door de iets gegroefde ribben, de kleinere bloemen en de bruine tot 2 cm lange dorens, die door elkander gevlochten groeien.

Variëteit *uruguayensis* Arech. in „Flora Urug” 1905, II, pag. 213. Onderscheidt zich van de typeplant door de 11 krachtige, brede ronde ribben en de verder van elkander staande areolen.

Variëteit *villa-velhensis* Beckbg et Voll in „Arq. do Jard. Bot”, vol. IX, dec. 1949. Onderscheidt zich van de typeplant door de geelgroene kleur van de plant en de gele dorens.

W. G. Herter publiceerde in „Revista Sudamericana de Botanica” vol. VII in 1942: *Notocactus megapotamicus* Ost. De beschrijving is gemaakt naar aantekeningen afkomstig van de in 1936 in Montevideo gestorven heer

Notocactus ottonis Link et Otto var. *villa-velhensis* Beckbg et Voll.
foto: Buining

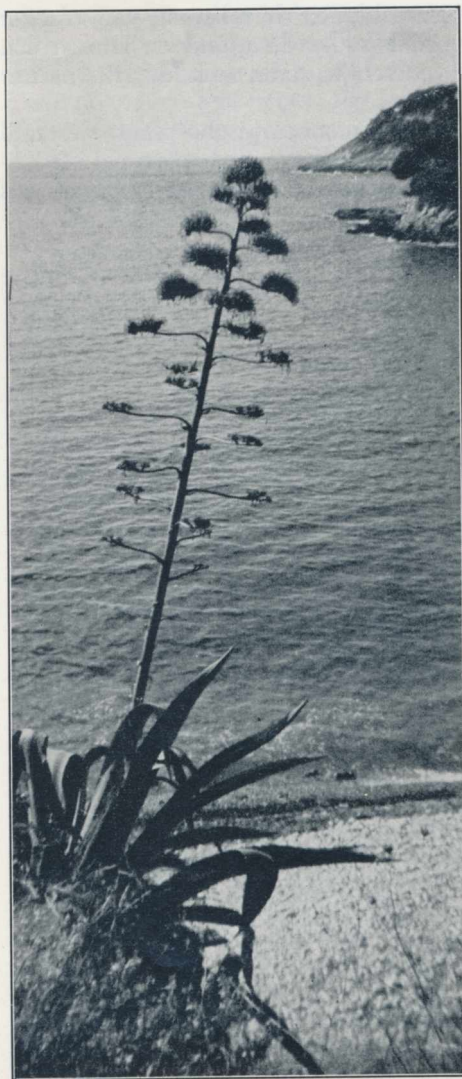
C. Osten, die foto's van cactussen naar Berlijn-Dahlem gestuurd had. Waarschijnlijk heeft deze soort alleen theoretische waarde. De betreffende foto dateert van 1922. De planten zouden in Brazilië, Rio Grande do Sul, groeien. Naar de beschrijving en de afbeelding te oordelen is deze plant nauw verwant aan *Notocactus ottonis* var. *multiflorus* en niet zoals Herter aangeeft aan *Notocactus muricatus*. Wij beschouwen haar dan ook als variëteit van *ottonis*, waarbij zij zich van de typeplant onderscheidt door de 13-15 smalle ribben.

In zijn „Cactacearum Platensium Tentamen” van 1905, beschrijft Spegazzini op pag. 496/497 *Echinocactus arechavaletai* met 5-11 ribben, 6 cm hoge bloem en donkerviolette stempels. Arechavaleta geeft van deze plant een goede afbeelding in zijn bekende werk van 1905 en noemt 8 ribben als regel, een 6-7 cm hoge bloem, die 6-8 cm in doorsnede is, en donkerpurperkleurige stempels heeft. Of hier een van de eerder genoemde verwarringen aanwezig is kan niet met zekerheid gezegd worden, maar in ieder geval

blijkt uit de afbeelding, dat wij hier te doen hebben met een variëteit van *ottonis*. Arechavaleta zegt, dat de plant nauw verwant is aan de variëteit *tenuispina* en zich hiervan onderscheidt door de vorm van de ribben, de veel grotere bloemen en de veel kortere vrucht. Zonder twijfel is deze plant echter zeer nauw verwant aan de variëteit *schuldtii*, waarvan zij echter verschilt door de kleinere bloem en de kleur van de stempels. Aan de grote reeks van variëteiten zouden wij nog de variëteit „*arechavaletai*” willen toevoegen.

- A planten met meer dan 10 ribben
 - B planten met ronde stompe ribben
 - C randdorens tegen de plant gedrukt
 - D middendorens tot 2 cm lang,
 - stempels donkerrood OTTONIS
 - DD middendorens langer dan 2 cm,
 - stempels rood LINKII
 - CC randdorens niet tegen de plant gedrukt
 - E areolen meer dan 12 mm van elkaar URUGUAYENSIS
 - EE areolen minder dan 12 mm van elkaar
 - F planten geelgroen VILLA-VELHENSIS
 - FF planten donkergroen
 - G bloembladen lancetvormig ELEGANS
 - GG bloembladen spatelvormig
 - H stempels honinggeel BRASILIENSIS
 - HH stempels rood
 - I dorens zeer
 - dun en fijn TENUISPINUS
 - II dorens krachtig
 - J dorens recht
 - en vrij afstaand LONGISPINUS
 - JJ dorens gebogen en door elkaar gevlochten TORTUOSUS
 - BB planten met scherpe ribben
 - C dorens langer dan 2 cm PARAGUAYENSIS
 - CC dorens korter dan 2 cm
 - D bloemen meer dan 2 cm in doorsnede, stempels rose MEGAPOTAMICUS
 - DD bloemen minder dan 2 cm in doorsnede, stempels oranje MULTIFLORUS
 - AA planten met minder dan 10 ribben
 - B bloem tot 10 cm in doorsnede,
 - stempels geel oranje SCHULDTII
 - BB bloem tot 8 cm in doorsnede, stempels
 - donkerpurper ARECHAVALETAI

(Wordt vervolgd)

Agave americana aan de Riviera

De Agaven

door W. GOEMAES.

De Agaven behoren tot de familie der Amaryllidaceae en tot de onderfamilie: Agaveae. Tot op heden zijn ongeveer 250 soorten bekend. Het geslacht der Agaven heeft van LINNAEUS zijn naam gekregen. Het woord Agave is van Griekse oorsprong en betekent zoveel als: wondervolle, statige of prachtige. Eeuwen geleden waren de Agaven reeds bekend en trokken zij al de aandacht.

De eerste Agave die in Europa kwam, nl. *Agave americana*, werd in 1561 ingevoerd uit Mexico. De Hollander A. MUNTING schreef in 1672 een werk: „Ware Oefening der Planten”. In dit boek weet hij het een en ander over de Agaven te vertellen, o.a. dat in het jaar 1625 in Rome een Agave gebloeid had in de tuin van Kardinaal Odoardus Farnesius. Een andere Agave zou gebloeid hebben in Madrid in het jaar 1633. Al blijft het bloeien van een Agave in Europa een gebeurtenis, het is ver van een nieuwigheid.

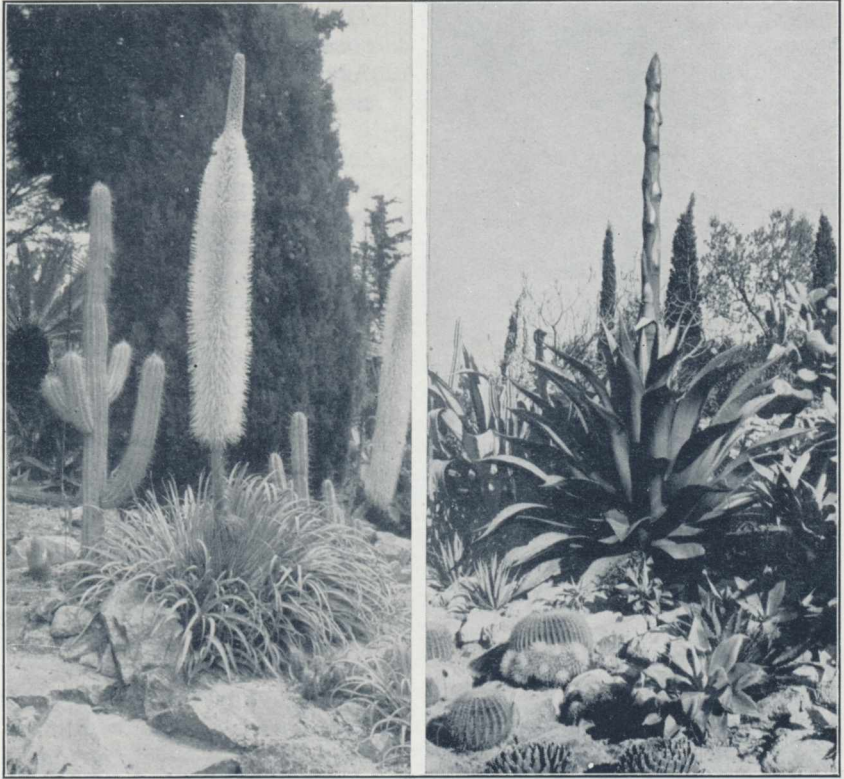
In 1735 heeft de *Agave americana* voor het eerst gebloeid in de botanische tuin van de Hoogeschool te Leiden.

De Agaven komen in hoofdzaak in Mexico voor, zij zijn echter verspreid van de West-Indische eilanden tot het Noorden van Zuid-Amerika. In Zuid-Europa groeien ze ook in de vrije natuur. Aan de Middellandse Zee, in Zuid-Frankrijk, Spanje en natuurlijk ook in Italië komen ze vrij veel voor. Toch zijn deze planten in feite niet inheems in deze streken, ze zijn er eens gebracht en daarna verwilderd.

De Agaven vormen een rozet. Sommigen hebben een stam. De nieuwgroei komt uit de kern van de plant. De nieuwe bladen zitten geklemd in een kegel. Een voor een ontplooiën de bladen zich van deze kegel, maar laten op de middenspil, dus de volgende bladeren, de tekening van hun dorens achter. Deze ingedrukte tekening blijft lang zichtbaar, zelfs als de

plant volwassen is kan men op de oudste bladen de tekening van vroeger nog goed zien. Stekken worden gevormd onder de grond en komen een weinig verder van de moederplant te voorschijn, zodat ze in de vrije natuur mooie groepen vormen.

Wat de bloem betreft: de Agave is een monocarpische plant. Vertaald wil dit ongeveer het volgende zeggen: mono = een, carp = vrucht. Monocarpisch wil zeggen dat de plant slechts eenmaal in zijn leven bloeit. Als

Agave bracteosa in bloei.

Agave fera in knop.

een Agave gebloeid heeft sterft zij af. Zoals o.a. ook de Sempervivums doen. Maar er zijn dan ook al veel uitlopers gevormd. De bloemen komen uit de kern van de rozet. Zij vormen een reusachtig scherm van bloemen, soms wel duizenden. De bloemstam bereikt bij sommige soorten een hoogte van 10 meter. Verder dient nog vermeld te worden dat de bloemstengel zeer snel groeit. Het is gebeurd, dat er van een bloem nog geen sprake was en dat er in een tijd van 24 uur een zes meter hoge stam ontstond met ontelbare bloemen.

Betreffende het ontstaan van een bloem bij een Agave zijn er veel legenden in de wereld. Bij ons wordt gezegd dat hij honderd jaar oud moet zijn alvorens zij wil bloeien. Dit is louter verbeelding. Wat echter niet zeggen wil dat men in Agaven zo vlug bloem zal krijgen.

In de natuur bloeit de *Agave americana* volgens de verschillende schrijvers en natuuronderzoekers in 5, 10 of 12 jaar. Aan de Middellandse Zee duurt het iets langer en bij ons zou zij er 40 tot 50 jaar voor nodig hebben. Daar de *Agave americana* 100 jaar zou moeten worden alvorens tot bloei te komen, sprak men vroeger ook wel van de honderdjarige Aloë, hoewel de Aloë's tot een ander geslacht behoren dan de Agaven. In Engeland heet de *Agave americana* in de volksmond century- of eeuwplant.

De Agaven zijn niet enkel sierplanten voor ons, in hun streek zijn ze zelfs nuttige planten. Van sommige soorten zijn de jonge planten in hun geheel eetbaar, de Mexicanen maken hier dan ook een dankbaar gebruik van. Doch de Mexicanen gebruiken de Agaven in het bijzonder voor het bereiden van dranken, pulque of mescal genaamd.

De pulque is de nationale drank der Mexicanen, deze drank wordt gemaakt van de grotere soorten. Zodra de stengel der bloem zichtbaar wordt, kapt men deze af. In de holle bloemstengel stijgt het zeer suikerhoudend sap omhoog en gaat snel tot gisting over. Voor de tong van Europeanen is pulque allesbehalve aangenaam, doch voor de inlanders is het een delicatessen. Naast pulque wordt er van de Agaven een soort brandewijn gemaakt, mescal genaamd, inlanders vinden dit brouwsel zeer lekker. De innerlijke kern van de plant bestaat uit een soort merg en is, naar de soort, eetbaar. Van de Sisal Agave worden de vezels uit de bladen als grondstof gebruikt voor het vervaardigen van weefsels.

In Mexico gebruikt men de Agaven als afsluiting rond een weiland. Voor dit doel is de Agave even doeltreffend als ons prikkeldraad. In de Atjehoorlog werden deze planten gebruikt om de vijandelijke stellingen te versperren.

Wat de kweek betreft, zijn de Agaven over het algemeen geen moeilijke planten. Vanaf half mei tot begin oktober mag men ze gerust buiten in de tuin zetten. Desnoods mogen ze daar nog langer blijven, maar we weten uit ondervinding dat het in de tweede helft van oktober wel eens vriest. Wat het overwinteren betreft: alle naar binnen of in de serre. Agaven moeten zeker in een vertrek blijven waar men voor vorst geen vrees behoeft te hebben. Zoveel mogelijk licht is natuurlijk aan te raden, anders beginnen de planten te rekken. Met het water geven moeten we natuurlijk ook zuinig zijn. Slechts nu en dan een weinig. De kunst bestaat hierin de plant niet te laten uitdrogen. Men geve liever te weinig dan te veel water, zeker in de rustperiode.

Wat het water geven in de zomer betreft, kan het volgende gezegd worden: zet men ze buiten in de tuin dan behoeft men er niets aan te doen. De planten zullen in die omstandigheden zeker zeer mooi zijn en goed groeien, en hun natuurlijke vorm zal niet verloren gaan. Giet men als ze binnenstaan, of op het einde van de zomer, dan moeten we toch even oppassen dat we ook deze planten harden voor ze de winter ingaan. Staan ze te nat dan blijven ze doorgroeien in de winter en zal de overgang van zomer naar winter steeds moeilijk zijn. Het zijn echter stevige planten die tegen een stootje kunnen.

Een overzicht van een deel der inzendingen op de tentoonstelling „Cactus” te Rotterdam, georganiseerd door de afdeling Rotterdam in de maand juni. Ondanks de hitteperiode, die met de tentoonstelling samenviel, was er van de zijde van het publiek veel belangstelling. Ruim 3000 personen bezochten deze, in technisch opzicht, bijzonder goed geslaagde cactusshow.

foto: Baars.

Wat is dat voor een dier?

WOLLUIS. — Deze insecten zijn bedekt met een wit wollig dons (schild). Zij verplaatsen zich voortdurend en kweken snel aan. Ze zijn gemakkelijk te herkennen. Bij zware aantasting komt het voor dat er aan de planten invretingen ontstaan, welke zelfs dwars door de plant kunnen gaan. De eieren van de diertjes gelijken veel op watten, die als spinrag aan elkaar hangen. Hier is DDT in olieachtige oplossing aangewezen en Gesafid (oplossing 2,5 cc. per liter) geeft goede resultaten als men spuit met een krachtige straal. De behandeling dient driemaal per 14 dagen te worden herhaald. In dit geval dringt ook de olie gemakkelijk door het wattenachtige omhulsel. Het insect, dat sterk vergroot veel gelijkt op de keldermot, maar dan met witte beharing, is direct dood, wat men kan vaststellen door een rode verkleuring. De eieren worden eveneens vernietigd door dit produkt. Gesafid kan zelfs in de huiskamer zonder enig gevaar worden gebruikt.

In de kas gebruikt men ook wel eens Bladafum rooktabletten, maar dit werkt alleen op het moment dat de insecten zich verplaatsen, het is minder doeltreffend als ze in hun wollige netjes zitten. Bij het gebruik van Bladafum moet men er wel op letten dat de planten droog zijn. De grond daarentegen behoeft niet droog te zijn. Het beste kan men des avonds spuiten.

V. C.

Wie weet het?

dadadacTihermenios

Zo op het eerste gezicht lijkt het op een cactus, maar wie goed kijkt ziet spoedig dat het er geen is.

Het is heus wel de moeite waard om er achter te komen, wat de juiste naam van de plant is, welke in bovenstaand letterpastaetje verborgen zit. Bovendien heeft de heer J. Bonefaas een tiental aardige, waaronder niet-alledaagse, jonge plantjes voor de winnaar beschikbaar gesteld. Stuur uw oplossing aan: H. v. d. Velde, Hofwijkstraat 17, Den Haag vóór 20 september aanstaande.

import
export

Cactussen en andere Succulenten

telefoon 332556
postrekening 172446

F. Jansen Leyweg 24
's-Gravenhage

CLICHÉFONDS 1955—1956

Inkomsten		Uitgaven.	
Saldo 1954—1955	f 642,60	Cliché's	f 581,27
Zaadverkoop	f 711,02	Aankoop zaden	f 45,65
Plantenverloting Grasheuvel	f 12,45	Boeken voor bibliotheek	f 23,22
Verkoop Pette-plaatjes	f 2,—	Plantjes voor nieuwe leden	f 26,90
		Stempel „Succulenta”	f 7,32
	f 1.368,07	Porto zaadzendingen	f 30,15
Gezien en accoord bevonden,		Saldo	f 653,56
Voorburg 23-6-'57.			
			f 1.368,07

NOTEBOOM.

Schiedam, 18-7-'57.

L. WIT.
J. L. DE SLEGTE.

Apeldoorn, 6-6-'57.

J. J. E. v. d. THOORN.

Tentoonstelling in Gent.

Onder leiding van de bekende *Internationale jaarbeurs van Gent* wordt van 7—22 september a.s. een tentoonstelling gehouden onder het motto: „*De Wonderen van de Wereld*”. De organisatie van deze tentoonstelling berust bij de vereniging „*Scientia*” met medewerking van verschillende openbare instanties en culturele verenigingen. Er is een afdeling voor dieren, cactussen, vissen en vogels. De belgische afdeling „*Kaktusvreugde*” verzorgt een inzending met de zinspreuk „*Vrijetijdsbesteding*”.

De tentoonstelling heeft plaats in het Botanisch Instituut Julius Mac Leod van 's Rijks Universiteit te Gent.

Op aanvraag ontvangen leden van *Succulenta* gratis reductiekaarten bij de secretaris van „*Kaktusvreugde*”, de heer A. VAN IMSCHOOT, Gebr. De Smetlaan 64, Gentbrugge, België.

Bestuursmededelingen.

POSTREKENING SUCCULENTA

Nogmaals willen wij er de aandacht op vestigen, dat contributies en stortingen voor *Succulenta* kunnen worden voldaan op postrekening no. 83 35 50 ten name van Alg. Penningmeester van *Succulenta* te Rijperkerk, Friesland.

De toevoeging van „girokantoor Arnhem” kan worden verwaarloosd.

Zij, die zelf beschikken over een postrekening bij de postcheque- en girodienst, kunnen overschrijvingen op de gebrui-

kelijke wijze in de bekende rose enveloppen naar het Centrale Girokantoor te 's-Gravenhage zenden.

MET VACANTIE !

De secretaresse van *Succulenta*, Mevr. J. GRULLEMANS v. BERGHEM, Hereweg 19 te Lisse, zal van 20 september tot omstreeks 1 november a.s. met vakantie in het buitenland vertoeven.

De in die tijd binnenkomende correspondentie kan eerst na 1 november worden beantwoord. Voor opgaven van nieuwe leden kan men zich wenden tot mej. J. J. E. VAN DEN THOORN, Papegaaiweg 6, Wenum, Apeldoorn.

Nieuws uit de Afdelingen

AMERSFOORT

De maandelijkse bijeenkomst zal worden gehouden op zaterdag 21 september a.s. des nam. drie uur ten huize van de heer Buining, Burg. de Beaufortlaan 10, Hamersveld.

Leden, die hun contributie over 1957 nog niet hebben voldaan, worden beleefd verzocht deze voor het eind van september over te maken aan de afdelingspenningmeester de heer F. J. MEIJER, Goudsbloemstraat 23, Amersfoort.

ARNHEM EN OMSTREKEN.

De eerstvolgende ledenvergadering zal worden gehouden op donderdag 19 september a.s. ten huize van de heer I. LAGEVEEN, Utrechtsestraat 18 te Arnhem. Aanvang 20.00 uur.

Op deze avond zal het enten practisch

D. BOUWMAN

Binnenl. Groothandel
Export

Grote sortering Cactussen
en prima Vetplanten

DIJKWEG 56a - HONSELERSDIJK - TELEFOON K. 1740-5168

worden beoefend. De heer Meesters, die gelukkig weer zover hersteld is, dat hij onze bijeenkomsten kan bezoeken, zal hierbij de nodige aanwijzingen geven.

Voorts is het de bedoeling, dat er een plantenverloting wordt gehouden.

De leden die van buiten Arnhem komen, reizen tot het station, vanwaar de Utrechtsestraat gemakkelijk te bereiken is (2 minuten gaans).

J. SCHUT, Voorzitter.

Ruil- en Verkoopaanbiedingen.

TE KOOP: een paar honderd bloempotten in diverse maten en enige vierkante en ronde testten. Aanvr.: A. J. A. UITEWAAL, Alexander Boersstraat 25hs, Amsterdam-Zuid.

TE KOOP: Een broeikas met ca. 350 planten. Te bevragen bij de heer C. J. DE WINTER, Dupontplein 10 te Amersfoort.

NIEUWE LEDEN :

- Mevr. C. A. Kuyper, Sparrenstraat 28, Haarlem.
D. Kooy, Helene Swarthstraat 1, Delftweide, Haarlem.
J. Antheunisse, Seisweg 90, Middelburg.
J. H. Salimans, Bongaardstraat 28, Hoensbroek.
J. W. Lammering, Parkstraat 11, Gouda.
L. Timmermans, Duinstraat 36, Hoogerheide N.Br.
J. H. Geurts, Morelstraat 41, Utrecht.
J. C. Geurts, van Imhoffstraat 4, Utrecht.
M. H. Geurts, van Imhoffstr. 4, Utrecht.
H. Hendriks, Acaciastraat 19, IJmuiden-Oost.
S. C. J. Verbeek, Barth, Ruloffstraat 17II, Amsterdam-Zuid.
J. H. Moorlag, Orderparkweg 6, Apeldoorn.
A. L. Branger, Leidsestraatweg 21, Harmelen.
B. Knijpert, Dijkstraat 9, Arnhem.
Dr. L. C. Breebaart, Zijpendaalseweg 1 B, Arnhem.
P. A. Wilbrink, Groenekansegew 164, Groenekan.
Mej. B. Moltzer, p/a Parcifalstraat 23, Den Haag.
Mevr. H. C. v. d. Wetering—v. d. Bogert, Tienhovenselaan 9, Den Haag.
H. Hak, Beyersstraat 7, Den Haag.
P. ten Hoopen, Heinkemastraat 41, Den Haag.
A. de Vries, Willem Lodewijkstraat 15, Harlingen.
Mevr. Westerman—Baltussen, Korte Rapenburgsestraat 2, Lichtenvoorde.
A. van Halen, Illikhoven 218, Roosteren, Limburg.
M. A. Staver, Witte Rozenstraat 58a, Leiden.
J. Beumkes, Boterbloemstraat 23, Arnhem.
Mevr. R. A. van der Horst—Bleekrode, Pieter Postlaan 18, Hilversum.
D. Nachtegaal, Haagweg 74, Rijswijk.
J. B. Wielinga, Kerklaan 83, Kortenoerf, (N.-H.).
Mevr. Gramkow, Hindelaan 47, Hilversum.
C. van Dullemen, Paulus Potterstraat 205 g, Den Haag.
Mevr. O. Vodegel, Hugo de Grootstraat 81, Den Haag.
Mej. W. F. Zeeman, Versponckweg 127, Haarlem.
D. M. Kooy, Allard Piersonstraat 38, Haarlem.
H. Tak, Lange Herenstraat 30 rd, Haarlem.
Mevr. D. Ch. Moorman-van Galen, Dorpstraat B. 53, Kling, Merkelbeek, L.
P. J. A. Mutsaerts, Huize Nierda, Rijksstraatweg, Twello.
Mevrouw P. Rijs, van Brakelstraat 28 c, Amersfoort.
C. C. A. W. Peters, van Brakelstraat 32b, Amersfoort.
S. J. F. Stechweij, Julianastraat 38, Zwartsluis.

Flinke sortering

Import - Export

Cactussen en andere Vetplanten

bij W. J. van Kempen

Driehuizerweg 327, Brakkestein, Nijmegen, Tel. 23377, Giro 547230